

## Paolom Kalesiya tenaol bor bas ngo pen kisao o

<sup>1</sup> Ni Paol, ni Njises Karas hesa naon Ab Ngaor kabon angal bib hobao sao kam akol bu haruklu aol nda ka. Pangeklem. Nim kongon hobao sao ngo bu haruklu nda ub ni tenaol heneng mondom inj bu hakl pu ko mao hasao ora. Ngub inj, naon Ab Ngaor ngo obu naon Njises Karas obu himisao o waki mao enjaesao nda hesa Njises kabom ora, ni ngo hae ub han ko nen sabisbi ub ni bember peyo mao hasbi ora.\*

<sup>2</sup> Ngub bisbil ni aol ngom ora ini Ngaoron sem su Kalesiya bor hayem baeben hambun bor bas ngo waeb bi ol, Karas tenaol enjo ngo ni hae o bor hayem baeben hambunom di naom ini abo ngo bor hayem baeben hambun bor, ini ebe soklaong inin kone bor sub tibaen as ko ora haklwaebe laom.

<sup>3</sup> Heneng ora naon Ab Ngaor hesa naon Aorao Aondao Njises Karas kabom ini hond hom ha was habur inin kone bor sub tibaen as ko hareklemin lebi ora.\*

<sup>4</sup> Pangeklem. Sun tenaolom khorob was ngo bam aeben aeben bu hayem saom nao nao men mbaen ko, naon Ab Ngaorom obun mbib nen sabisao ub Karas ndam nao bu mu, naon kone

---

\* **1:1:** Kal 1:11-12      \* **1:3:** Oro 1:7; Pil 1:2

kho kunaen ko obun ibao nda peben kaen kisao ora.\*

<sup>5</sup>Ngub bisaong Ngaor obu imbi wi aondao yubu ora hayao ub naom bao hor hambunon kaoya kao ha was haemin ora. Heneng ora.

*Ngaoron Angal Bib Hobao Sao bombor ora wiyao o*

<sup>6</sup>Nao haeme mbaoli hakl o, Ngaorom Karasom ini hond homo pone ora bu min ko ini obu hayaol ubuklub kisao o, inim ngubi tomb obu penar bu ora bao tuwabur angal bib hobao sao menger tangar ubi mend hem ko pangeyem alem. Wao. Inim ngo beyem sao nen sabeyo tomb nim burir aondao ora biyubur burisao kab pen ora hae ka.

<sup>7</sup>Heneng ora Angal Bib Hobao Sao oran ukl bombor ora wiyao tangar mende mend nao wiyao o, tenaol mendborom inin kone bor kho mao sa ngil ngaol mao ka habur kemen, Karason Angal Bib Hobao Sao heneng ora wiyao ub nao hende non bubur mbinim ini bor angal bib hobao sao ngo kao nji non bu, ini bor man tangar ora ngo kao nju hayem ub mbinim ini mao bowabur angal bib tangar ubi mend kao nju hayem ka.\*

<sup>8</sup>Pangeklem. Mbinim ngub bu hayem o naom ini bor mbes pibnao ora Angal Bib Hobao Sao ora ngo kao njisumndis ub bao wabur, nao ngo baebenon mondom sa sin di, aoh Ngaoron angal mini wesao ora mondom sa sin di, mondom wakt angal tangar ubi mend ini bor kao nja sin obu is de bor pobur ke hondo haeben ora soklao.\*

---

\* **1:4:** Kal 2:20; 1 Tim 2:6; Tat 2:14; 1 Njo 5:19      \* **1:7:** Bis 15:1;

Bis 15:24      \* **1:8:** 1 Kor 16:22

<sup>9</sup> Heneng ora naom mbes ini bor ngo kao njisumndis ub nim ko mende kakl ngao, naom ini bor pibnao ora Angal Bib Hobao Sao ora o kao njisumndis ub bao wabur mondom ini bor tangar ub mend baol munu kao nju harob sin, obu is de bor pobur ke hondo haeben ora soklao.

<sup>10</sup> Pangeklem. Nim ini bor angal ngo kakl o sun tenaolom turi hemen ko kakl ko nen sabeyem be? Inj ora. Nim angal ngubi Ngaorom turi hemen ko, ko haruklu ka. Aoh, nim angal ngubi sun tenaolom ora ni bor kaoya ken ko, ko hakl beyon ni Karason kowan lao aol ora hae ub nao hakl beyo ora.\*

*Paol obu Ngaorom ora obun angal bib hobao sao kam akol biyao aol haen kisao o*

<sup>11</sup> Nao haeme mbaoli hakl o, heneng ora nim Angal Bib Hobao Sao ora ngo kam akol bu haruklu nda ub, nim tenaol heneng mondom kao nji inj ko haruklu ora.\*

<sup>12</sup> Pangeklem. Nim angal ngo ko haruklu e ub tenaol mondom kao njismil dim nao pangowao ka. Aoh, mondom njem angal bib ebe ngo ngub kaebe ko, ko mao dokla ni buwalisaol inj nim angal ngo ngub kam akol bu haruklu ora. Ngub inj, Njises Karas obun mbib ora obun angal hobao sao ngo ni kao njubur oborob ora kao dund bisaol, nim obun Angal Bib Hobao Sao ngo tenaol hambunom pangen kao kalam akol bu haruklu ora.

<sup>13</sup> Ngub biyu nda o nim mbes non Nju semon man ora o turi aondao bu ora homo men hakol bu

---

\* **1:10:** 1 Tes 2:4      \* **1:11:** Mat 16:17

habur, nim mbes ngo tomb bu hawao sao ninao arman inin halom di ora pangismi ub, nim Karas obun sem sablo haen kisao baeben hem nao ke mbini khorob ora ke mao handa lu bowes bu taol peb bu hawao ora.\*

<sup>14</sup> Heneng ora nim ngub bu habur kowaon, nao ab sumb wilom hambun sao kismi sao di mbinim bismi sao haki di nim hem ko turi aondao ora homowao ora. Ngub turi homobur nim nao Nju semon man hambun sao men hakol ora bu hawao om, nao nas sango aeben mendbor man ngo nao haru men hakol bu hasmao baeben di nim mbini hambun men mba sao hawao ora.\*

<sup>15</sup> Nim ngub bu hawao o Ngaorom obun mbib nen sabisao ub ni ninao amom nao marisao tomb di, obum ni ngub bember pe mao haklwao ora ko nen sabisao ub obum ni hond aondao ora homo pone ora bisur bubur, obum nim ngubi tomb obun angal pango obun kongon bu han ko ni bember peyo ib kisao ora.\*

<sup>16</sup> Ngub bubur kisaon nim Njiseson Angal Bib Hobao Sao ngo Tenaol Sem Tangarom pangen kao kalam akol bu han ko nen sabobur kisaon, obum obun Isi nda nim hondon muwalisao ora. Ngub bisao tomb nim angal bib ebe ngo lowao on asub was buklwaob ko, tenaol mende bor di mend ne nao muwao ora.\*

<sup>17</sup> Aoh, mbini Ngaorom obun angal bib hobao sao kam akol bu haroklme aol ngo pibnao haen kisao nda baeben di mbini Njurusalem bor hasmi o, nim mbini dim hondokl nao powao ora. Heneng ora nim mbini tenaol is mend birismil

---

\* **1:13:** Bis 8:3    \* **1:14:** Bis 22:3    \* **1:15:** Oro 1:1    \* **1:16:** Bis 9:3-6; Kal 2:7

ngon menjao ne mukl di nao pe, ni penar bu ora su tenaol nao biri su Arebiya bor po haklbir kowaon mabor wakl su Damaskas powao ora.

<sup>18</sup> Ngub bubur kowaon mabor karasmas ukl teb mend pibi hasao tomb nim su Njurusalem bor Pita hasaol pobur, nim obu hesa kang mend angal ko berab kam powao o ni Pita hesa haru saren ukl kab oran obun anda bor bao hasbao ora.

<sup>19</sup> Ngub hasbao tomb nim Aorao Aondaon haeme Njemus obu di ngo bor hasaol hondowao o, mbini Ngaoron angal bib hobao sao kam akol bu haroklme aol baebenon mondom dim ni bor angal ebe ngon kang mend ko mao dund nao bisaol, nim Ngaoron angal bib ebe ngo kam akol bu hae ub Ngaor obun mbib ora ni bember pe haen kise ko tenaolom di panaem ora mao bembera handaeb se hae ka.\*

<sup>20</sup> Pangeklem. Ngo kakl ub heneng ora bisaol, nim ngo waeb bi ub kakla inj heneng ora kakl ol Ngaorom di henden ora kakl.

<sup>21</sup> Nim mabor sao su Siriya bor di pobur su mende Silisiya bor di po akol bu hawao ora.\*

<sup>22</sup> Nim ngo hakl ub bu hawao o su Njuriya bor Karason sem hasmi baeben hambunom ninao el wil non ko mend nao hindismi o,

<sup>23</sup> tenaol mendborom nim bu hawao sao arman mbini hasmil kam aeben bismil pangismi tomb, mbes aol ngo obu nao Karasol hul ha haroklmao baebenon mendbor lu taol peb bu ke mao handa lu bowes bam bam bu hasao o, aol ngo obum wakl ngubi tomb non Angal Bib Hobao Sao ngo ndal

---

\* **1:19:** Mat 13:55; Bis 9:26      \* **1:21:** Bis 9:30

hul ha habur tenaol hambunom pangen kao kalo hae ke mbinin halom pangismi ora.

<sup>24</sup> Mbinim ngub pangobur kismin nim waki mabor ngo bu hawao ub pangismi tomb, mbinim turi aondao ora homobur Ngaor bor tengiyu ko kaoya ko hasmisa.

## 2

*Paol obu Ngaoron angal bib hobao sao kam akol bismi aol baeben daol haru birisao o*

<sup>1</sup> Mabor karasmas ukl maoklaopun kab oran pibi hasao tomb Banabas yao waki Njurusalem yin pisbao tomb, nim aol Tatas obu di nao haru mbi kowaol nao haru pismao ora.\*

<sup>2</sup> Ngub ngo pismao ub nim nao konem bisao ub nao mbib nen sabobur inj powao ora. Ngub inj. Ngaorom nao kone bor pu kisao ub ora powao ka. Ngub pobur kowaon ni mbini Ngaoron semon maeb haroklme aol baeben daol nao was ware pe ora su Njurusalem ngo bor kiril mba birismao tomb, nim Ngaoron Angal Bib Hobao Sao ngo Tenaol Sem Tangarom pangen kao kalam akol bu haruklu nda ub mbinim nim baehaemen obun konem nen sabobur be? menjao bu hae ko nen sabobur, ninao kongon hobao sao ngo mbes di ngubi tomb di bu haruklu nda ub njem baehaemen bu harili lemil ngon il nao se sok-lao ko, nim nao kongon ngo bu haruklu on mbini Ngaoron semon maeb haroklme aol ngo baebenom pangen kao dund buwao ora.

<sup>3</sup> Ngub buwao o aol Tatas ngo nim obu nao haru mbi ko kemi powao nda di obu Aol Sem Tangar

---

\* 2:1: Bis 15:2

Ngirik aol sisao o, mbini ni daol nao haru obo kiril mba kao kao bu birismao baebenom nao Nju semom bimao nda ub nas ngon songol pe ha soweb bi haemin nao kismi ora.\*

<sup>4</sup> Ngub bismi o mbini Nju sem mendbor ngol birismi baebenom, aoh naom aol Tatas ngo obu di songol pe ha soweb bi haem ko angal kismi o, mbinim ngub nao bi baehaemen kao bara win ora kismi ka. Mbini ngub kismi ngo baebenom was nao Eben Ke Aol Njisesol hul ha haroklmao baeben non, Moseson manom naon kone bor ko mende nao men mba win, naon kone bor sub sowa pa sisab bi ora bereyom o, naon kone bor waki kho mao sa men mbaen ko naom Moseson manom bibaebe ke wiyao ub tuwareklem be? men hakol ora bim ko sub bibir aol non bim sowa pabur hondo birismi ora.\*

<sup>5</sup> Mbinim ngub bismi o Karason Angal Bib Hobao Sao ngo heneng ora harer dund se non bi ora wiyaol, ini Tenaol Sem Tangar baebenom harer ebe dund se ngo baondib munubur harer he so es buwa nao beklemin ko, mbini Moseson man hem ko men hakol bimi ngo baebenom nao bor inim ngo sao ngo sao bibaebe koklbur bi birismi tomb di, mbinim nao bor ngub ken kang el bombor ora di nao pango biribur mbinim nen sabismi ub di kang mend bi isur isur nao bismao ora.

<sup>6</sup> Ngo tomb mbini maeb haroklme aol ngo birismao haklon mendbor di mbini ngub Ngaoron semon maeb haroklme aol ora hayem ko pangowao o, mbini ngo haklom di ni bor njem

---

\* 2:3: Bis 16:3      \* 2:4: Kal 1:7; Kal 5:1; Kal 5:13

Tenaol Sem Tangar bor ngo bili ub nao bibi ko di menjao nao kismi ora. Aoh, nim ngo kakl ub mbini ngo baeben heneng ora naon maeb haroklme aol hasmi be? nim mbini asao ora hayem ko oborob nao hondowao o, Ngaorom aol aondao sao haroklme baeben bor di aol kang sao haroklme baeben bor di obum mbini hambun bor kone bombor ub was waoraoklao. Ngub biyaol nim di kone bombor ub ubur, mbini ngo baeben aol aondao be? kang hayem ko nim oborob nao hondaowao o, mbini ngo haklon mondom nim Tenaol Sem Tangar bor Angal Bib Hobao Sao ngo kam akol bu haruklu ub maki homo njem khorob bili nao kismi ora.\*

<sup>7</sup> Ngub inj, Ngaorom Pita obum Nju sem hambun bor obun Angal Bib Hobao Sao ngo kao kalo haen ko haen kisao ub, Ngaorom ni di obun Angal Bib Hobao Sao bombor ngo Tenaol Sem Tangarom pangen kao kalam akol bu haen ko bember peyo mao hase ko hindismi tomb, mbinim nim ngo bu haruklu ub turi aondao ora himismi.\*

<sup>8</sup> Heneng ora mbinim di ngub hindismil Ngaoron burim Pita obu Nju sem tenaol hambunom pangen obun angal bib hobao sao kam akol biyao aol haen kisao ub, obun buri ngom was ni di Tenaol Sem Tangar bor obun angal bib ebe ngo kam akol bu haraoklao aol mao hasao ora.

<sup>9</sup> Ngub bisaol Njemus di Pita di Njon di mbini ngo baeben di Ngaoron semon maeb haroklme aol ora hayem ko pangowao o, mbini ngo baebenom non Ngaorom Paol obu bor obun

---

\* 2:6: Bis 10:34      \* 2:7: Bis 22:21



kongon tangar ubi ngo bu haen kise ko mao bembera hindismi ora. Ngub hindismi tomb mbinim Banabas yao di turi aondao ora himismil, naom turi hom hom bubur ki siken bi bi bismao ora. Ngub bubur kismaon Banabas yaom Tenaol Sem Tangar bor angal bib hobao sao ngo kao kalo haroklbao ub wakl ngub bukl poklbao on di, mbinim Nju sem bor angal bib ngo pangen kao kalam akol buklemi ub di, naom kone bombor ub u angal bombor ora kao paesmao ka.

<sup>10</sup> Ngub bismao tomb mbini maeb haroklme aol ngo baebenom Banabas yao bor bombor sao ora mend bibaebe ora ko nen sabismi o non, yaon sem ngo yaom angal bib hobao sao ngo kao kalo haroklbao sem o daol ub mu munu, naom mbini Nju sem tenaol mendbor menjao nao wi burubur mbinin kone bor dam nao bin birismi baeben bisur baomun ko nen sabismi ora. Ngub nen sabismi o nim mbes mbinim yao bor ngub nao ke tomb di, mbini dam nao bin boroklme ngo baeben hond aondao ora homobur nim mbini bisur bukbur kongon buri ora bu hawao o sisaol, mbinim angal ngo kismi ub nim di turi homowao ora.\*

*Paolom Pita bor njem ngo sao oborob inj bae ko taolu lisao o*

<sup>11</sup> Ngo tomb mabor Pita obu di su Andiyok ngo ni hawao bor ibisao tomb obum su ngo bor tenaolon kone bor taol taol bib se khorob sao kang mend bisaol, naom mao bembera hindismaol njem ngo bel sao oborob inj bel ko nim obu tenaol hambunon el sol taolu luwao ora.

---

\* **2:10:** Bis 11:29-30

<sup>12</sup> Pangeklem. Nim obum ngub bisaol taolu luwao ka. Pita obu Nju sem habur o su Andiyok ngo bor pibnao obo hasao tomb, Nju semom bimi nda ub nao bi obum mbini Tenaol Sem Tangar Karas sem hasmi baeben hesa maomunu ne di bao was no berem kisesa. Ngub bisao o waki mabor sao Njemusom Nju semon Karas aol hasmi mendbor su Andiyok ngo Pita obu hasao nda bor puklub kisaol ibismi tomb, Pitam obun kone bor nim mbini songol pe ha soweb nao bi hae ngo baeben hesa ne no bere ko hondoklemi ko nen sabisesa. Ngub nen sabobur obum pakl homo kone kab sao marubur kisaon, mbini Nju sem songol pe ha soweb bi hae sem ub kibi pa ne no boroklme ub bem kisesa. Pitam ngo bisao o Nju sem mendbor naom Tenaol Sem Tangar ngo Karas sem hayem baeben di songol pe ha soweb bi haklmao ora kismi nda baebenom, nim mbini songol nao pe hae baeben kab ngub ne no buruklmaol hondoklemi tomb mbinim ni ko aondao ora homoklemi ko nen sabobur pakl himisesa.\*

<sup>13</sup> Ngub bisaol Nju sem naon Karas haeme ngo birismi nda baebenom di Pita obum ngo buwalisao nda ub was bubur, mbinin kone bor di mbini songol nao pe hae baeben hesa maomunu ne nao no buruklmao ko nen sabo kone kab maru birismisa. Ngub bismi tomb Banabasom di Pitam ngo bisao nda ub was hondobur, obum di kone kab maru khorob ngo bismi ub was bisesa.

<sup>14</sup> Ngub bismi o nim oborob ora mao bembera hondowao tomb, mbini ngo baebenom ngo bismi sao Ngaoron Angal Bib Hobao Sao heneng ngo

---

\* 2:12: Bis 11:3

oborob dund se wiyao ub inj bismil, nim tenaol aondao ngo hasmi baebenom di pangen Pita obu kang mend makl homo taolu lubur kakl, Nao haeme o nje heneng ora Nju sem songol pe ha sowebe bi hae hael o, njem pibnao su enjo ngo bor obo hasi tomb nje Tenaol Sem Tangar men korobur mbini hesa ne maomunu bao no birisi sandang, njem asub ko mbini Tenaol Sem Tangar ngo baeben wakl Nju semom bimi ub bu, Nju sem men koren lowao ko nen sabisib ko kao kalowao ora.

*Ngaorom Nju sem di Sem Tangar di Njisesol hul ha haklemi o was men muklao o*

<sup>15</sup> Heneng ora nao Nju semon tol dakle sao hayom baeben non, mbini Tenaol Sem Tangar ngo Ngaorom mbes Moses bor man kao kalisaol wiyao ub nao pange habur khorob was bu haroklme nda ub, nao ngubi inj hayom ka.

<sup>16</sup> Aoh, naom non man ngo di heneng men hakol bu hayom o Ngaoron mbuk waebom ngub ke wiyao.

Mondom Moseson manom ke wiyao ub  
 Hul nao hae oborob was men hakol buklaol tomb  
 Ngaorom aol ngo obum ngo buklaol sao hondobur  
 Obu turi homo nje aol ebe kone dund se wi  
 Oborob biyao aol hael bao nao lao ora  
 ke wiyao ora. Ngub wiyao naom di ora  
 hendeyom tomb mondom Moseson man bibaebe  
 ke wiyao ub was hem ko oborob ora men hakol  
 bu haklaol saom, Ngaorom aol ngo obu bor nje aol  
 ebe kone dund se wi hael bao nao ken lao ora.  
 Ngub inj, naom di ora hendeyom ub mondom  
 Njises Karasol hul ha haklaol tomb, Ngaorom aol

ngo obu nje aol ebe kone dund se wi oborob biyao aol ora hae ko nen saboklao ora. Heneng ora obum ngub nen saboklaol Ngaorom nao di ngub turi hemen ko naom Eben Ke Aol Njisesol hul ha ora hayom. Ngub beyom ol Ngaorom nao bor ini kone dund se wi oborob bimi aol ora hayem lao ub, naom Moseson manom bibaebe ke wiyao ub hambun sao men hakol bu haklmao saom inj ken lao ka. Ngub inj, naom Ngaorom Karasol ngo hul ha hayom ub ora hondobur, obum ini kone dund se wi oborob was bu haroklme sem hayem ko turi homoklao ora.\*

17 Pangeklem. Naom Karasol ngub hul ha haklmao tomb ora Ngaorom ini kone dund se wi oborob bimi tenaol ora hayem lao ko ora hendeyom ngao, naom Karasol ngub hul ha habur naom Tenaol Sem Tangarom Moseson man wiyao ub nao pangebun khorob bu haroklme nda ub menger, naom di Moseson man ngo wiyao ub nao hende non bu awis men koro sao haklmao tomb, Karas obu inim ngo bim ub khorob bim kobur nao khorob bimi sem ora hamun lao ko pangeyem be? Aoh, ngub nao buklaol ora.

18 Pangeklem. Man mbes pange ngo wisao ub and mbes pange mondokle mend haraoklao nda ubi menger sisaol, nim and mbes pange ngo kundi tuwawao ora. Ngub buwao o nim and ngo hem ko bokeyobur haraoklao ub haen waki buklwao tomb, ngub ngo buklwao saom tenaol hambunom di nje khorob bili aol ora hael ko panaem ora henden muwaloklao.

---

\* **2:16:** Bis 15:10-11; Oro 3:20-28; Oro 4:5; Oro 11:6; Kal 3:11

<sup>19</sup> Heneng ora ni mbes Ngaorom Moses bor man ngo, ngo sao ngo sao bibaebe ke wisao ub was men hakol bu hawao o ko mend ko mend nim man ngo baondib men sao buwao tomb, man ngom ni oborob bisur nao bi ninao kone bor te mao sarabur ni sendaolom sao biyubur pe pan lisaol, ni ora tenaol homoklme nda ub pe pae non bi hawao ora. Ngub buwao o ngubi tomb Ngaorom ni waktl mao enjabur obum ni haru ora hayaol, ni man mbes pange wisao ndam ko mende nao men mbaen haklwao ora.\*

<sup>20</sup> Pangeklem. Mendborom Karas obu is pe kowal bi bor nil li mbabur pe paen lismi tomb ni di obu hesa haru pe pawaol, ni ngubi tomb ngo hae ub Karasom ninao kone bor honda haen hae ol, ni aol ngo mbes pibnao hawao o inj ni aol tangar ora hae. Heneng ora Ngaoron Isi ngo obum ni hond homo kone ubur obum ni bu mu ninao ne ngub manaesaol, nim ngubi tomb su ngol nao toklo songol ngo bao ha bere aeben anga tomb, nim tangar sao mend nen nao sabe nim obu bomborol ora hul ha haeben saklbur hae ka.\*

<sup>21</sup> Pangeklem. Ngaorom ni hond homo pone ora bu muklbur hayao ub nim makl homo nao tuwaktlwao ora. Aoh, mbes Mosesom Ngaoron man ngo ko hasao ndam Ngaorom turi hemen ko tenaolon kone bor ebe mao sa dund mao saeb se ora ukl bisaon, Karas obu himisao ub baehaemen il nao sokl bi ol ora homokl bisaol, ngon il ngo se ub nao bukl bisao ora.

### 3

---

\* 2:19: Oro 7:6      \* 2:20: Njo 13:1; Kal 1:4

*Harer mbes pange dao wi hesa wen pange ebe kab tomb kab wiyao o*

<sup>1</sup> Ini Kalesiya tenaol o hakl o, ini kon nao wi mbaoli tumu mari non bi hayem as balem? Pangeklem. Mbini mendborom Njises Karas obu is pe kowal bi bor nil li mbabur pe paen lismi ub inim ora pangeyem ol, inin elom di hende non bi ora hayem ngao, hobao sao aondao ora ngo bisao ub bao wabur inin kone bor aem ora ngil ngaol mao kabur he mao saesao?

<sup>2</sup> Nim ini bor angal ukl bombor ora mend ne mun pangaoklaob. Pibnao ora inin kone bor Ngaoron Wesao ndam hondaesao ub, inim Ngaorom Moses bor ngo sao ngo sao bibaebe ko kao kalisaol man mbes pange ngo wiyao ndal hul ha hasmi tomb ora hondaesao be? be? inim Ngaoron Angal Bib Hobao Sao ora ngo pangobur Njisesol hul ha hasmi tomb Wesao ndam inin kone bor hondaesao ko pangeyem?

<sup>3</sup> Wao. Inim mbes pibnao oran Njises obu ora taol mi pismi tomb Ngaoron Wesaom inin kone bor hondabur ini oborob ora buri mao palaesaong, inim wakl ngubi tomb sao ol naon mbib kone kimb bu buklmao saom Ngaor obu turi mao homaklmao ko nen sabeyem be? Is ora alem. Nao tenaol hakl, ini aem ora inin kone bor ngil ngaol mao ka kon nao wi mbaoli tumu mari non bi men mao koraesaob ka?

<sup>4</sup> Pangeklem. Inim pibnao ora hobao sao ngo hem ko men hakol buklbur inim ke mundub mundub bi handam handam bubur ora hem ko men hakol bisimndis ong, inim wakl ngubi tomb hobao sao ngo pangisimndis ub bao tuwakl ko nen sabeyem be? Wao. Inim ngo beyem ub inin

kone bor asao ora ngaorukl peleyaol beyem ko, nim ora nen nao sobakl ka.

<sup>5</sup> Pangeklem. Mbes Ngaorom obun Wesao inin kone bor hondaen kisao tomb ini hasmi daruklol tenaolom ko mend nao hindismi sao ngo bu pind bilin kise sanda ub, inim mbes Mosesom man ngo ko hase sandam bibaebe ke wisao ub hul nao hae men hakol bu, bu hasmi tomb ora, obum hobao sao ngo bu pind bilin kisaol dim hindismi be? be? inim Angal Bib Hobao Sao ngol ora hul ha hasmi tomb ora, obun Wesao ngom inim hobao sao ngo hendeklemin muwalisao ko pangeyem?

<sup>6</sup> Ngaoron mbuk waeb bor Eberehem obum oborob was bisao ke arman ngo wiyao ub, obum Ngaor obul ora hul ha hasao ub hondobur Ngaorom obu turi homo nje kone dund se wi oborob bili aol ora hael kisao ke wiyao ora.\*

<sup>7</sup> Heneng ora ngub ke wiyao tenaol sem hambunon mendbor Ngaorol hul ha haroklme baeben o ora, oborob bisao aol Eberehem ngo obun sem heneng obun maru wi non bi ora haklemi ko nen saboklwaebe ora.

<sup>8</sup> Aoh, mbes ora di Ngaorom ini Tenaol Sem Tangar ngo baebenom mabor Angal Bib Hobao Sao ngo oral ngub hul ha haklemil, obum ini kone dund se wi oborob bimi tenaol ora hayem lowao ko ora hindisao. Ngub bisaol obun mbuk waeb bor di wiyao ub mbes ngo tomb Eberehem bor Eben Lao Aolom mabor bukloa saon Angal Bib Hobao Sao ngo kao kalobur kakl, Ngaorom njem maru wam aeben aeben buklesi on mabor ora pindib paen lao mondom sun tenaol hambun ora bisur bu, bu min lao kisao ke wiyao ora.

---

\* 3:6: Oro 4:3

<sup>9</sup> Ngub kisaol Eberhemom Ngaorom ni bor ngo le ub heneng buklaol ora kobur obul hul ha hasaol, Ngaorom obu aondao bu ora bisur bu obun sem ora haen kisesa. Heneng ora ngub bisaol ngubi tomb di bombor ngub was, tenaol hambun Angal Bib Hobao Sao ngol hul ha haklemi baeben bor di Ngaorom mbini bisur bu, bu mubur obun sem haen lao ora.\*

<sup>10</sup> Mbuk waebom di ngub ke wiyao.  
 Mbes Moses obum Ngaorom bibaebe kisao sao  
 haki  
 Hambun sao ora waeb bu wisaol  
 Mondom ngo wiyao baeben hambun ora men  
 hakol nao bi  
 El mend baondib men sao bu hul harob sin  
 Obum ke hondoklbur hayao ora  
 ke wiyao. Ngub wiyao mondome man ngo wiyao  
 baeben nim el mend nao baondib mini hambun  
 sao ebe men hakol bu haklwaol, man ngom ni  
 ebe bu muklao ko nen sabo harob sin, obum  
 baehaemen hora mao oba ora buklaol obu ke  
 hondoklbur hayao ora.

<sup>11</sup> Ngub ke wiyao o mbuk waeb mende bor di ngub ke wiyao.  
 Mondome Ngaor obul hul ha haklao tomb  
 Ngaorome aol ngo nje kone dund se wi  
 Oborob biyao aol ora hael laol  
 Obu haeben ora saklbur  
 Obun kone bor turi hom ha was hayao  
 ke wiyao ora. Ngub wiyao Mosesom man mbes  
 ngo ko hasao ndam tenaol bu mib nao se ora  
 yaol, man ngom tenaol is mend bu muklao dim  
 Ngaorome nje kone dund se wi oborob bili mend

---

\* **3:9:** Bis 3:25; Oro 4:16



hael nao lao. Ngub buklaol naom di man ngom  
Ngaorom nje oborob bili aol hael ken kaeb nao se  
wiyao ko ora hendeyom ka.\*

<sup>12</sup> Ngub hendeyom o mbuk waeb mende bor di  
ngub ke wiyao.

Mondom obu haeben ora saklbur  
Moseson manom hambun sao bibaebe ke wiyao  
ub

Kang el bombor ora di nao baondib mini  
Bibi ke wiyao sao baeben hambun sao bu haklao  
ora

ke wiyao ka. Ngub wiyao o man mbes wisao  
ngo Ngaorol hul ha haroklme harer non bi inj,  
harer ngon haong lu buwaeb se tangar aondao  
ora wiyao.\*

<sup>13</sup> Angal ngon mbuk waeb mende bor di ngub ke  
wiyao.

Aol mondom khorob buklaol tomb  
Mbinim obu is bor di ndiyaroklme  
Mbinim ngo bimi ub aol ngo hondoklemi tomb

Obu khorob biyao aol e ko hondoklemil

Obu tenaolon elol sakl polaoklao sao menger

Yu ngo bor bi ndiyaroklme  
ke wiyao ora. Ngub ke wiyao Mosesom man  
ngo ko hasao ndam, nao man ngo oborob men  
hakol ora nao bukmao baeben o bor te mao  
sara ke mao handaklbur wiyao ora. Aoh, man  
ngom ngub bukbur wiyao, Karasom non naom  
ke ngo nao haondaomun ko nao bu mu naon ne  
manabur tanda no ke aondao ora hindisao tomb,

---

\* **3:11:** Oro 1:17; Kal 2:16      \* **3:12:** Oro 10:5

obu khorob bimi aol sakl bu pae ngo saoklao nda ub menger obu di sakl bu pae ora sisesa.\*

<sup>14</sup> Ngub bisaol mbes Ngaorom Eberehem bor nje bisur bu ninao sem ora hanin lowao kisao ub, Ngaor obum menger bombor ngub was Eben Ke Aol Njisesom di ini Tenaol Sem Tangar baeben bisur bu obun sem haen ken ko nen sabo man man bisao ub, obu sakl bu pae ngub men korisesa. Mende di Ngaorom obun sem bor ninao Wesao Tangar Aondao ndam inin kone bor hondaen lowao kisao ub, nao hambunom Angal Bib Hobao Sao ngo pangobur Njisesol hul ha haklmao tomb, Wesao Tangar Ebe ngom naon kone bor di ngub hondaen ko obum naon ne ngub manaesesa.

*Ngaor obun mbib ora biyao hesa Mosesol mao ne hasao kab wiyao o*

<sup>15</sup> Nao haeme mbaoli hakl o, nao su ngo bor tenaolon aol mendborom bimi nda ub ngub ora bimi nda ka. Mbibi aol is kab mondom hobao sao ora mend bukobao ora ko nen sabobur, mbibim yaom ngo sao bao wa nao bi babon ora ko kao kobabur, mbibi ngo kabon imbi bobae bor waeb bu waeb sin, mondom ibim ngo kaebi ub khorob kaebi ko angal ngo mu tuwabur tangar mende ko kobo nao lome ora.

<sup>16</sup> Ngub bimi ndal menger bombor ngub was mubur, mbes Ngaorom Eberehem bor nim nje hesa njem maru wam aeben aeben buklesi on is mend mabor pindib paklao o kab bor hobao sao mend bukhwao ora ko, mbes ngo ora tomb obun angal ngub u mbaesesa. Ngub bisao o obum

---

\* **3:13:** Oro 8:3; 2 Kor 5:21; Kal 4:5

angal ngo kisao ub njen maru wam aeben buklesi baeben hambun hesa inj, nim njem maruklesi on is bombor ora mend hesa ibi bor ngo sao buklwao ko angal wisaol, obum is bombor ora ngo Karas bor ora kisesa.\*

<sup>17</sup> Ngub bisaol nim angal pibnao kakl o bor, menger ngo murukl on te nim ngub menger mubur kakl ka. Mbes ora Ngaorom Eberehem bisur bu ninao sem ora hanin lowao ora ko obun angal ngo heneng ora kisaol, menjao mondom nao mu tuwaeb se ora wisao. Obum angal ngo u mbaesao ub bao win was karasmas 430 andub ora pibi hasao tomb Ngaorom Moses bor obun man ngo sao ngo sao bibaebe ko kao kalisao o, man ngom Ngaor obun angal pibnao ora u mbaesao nda bao wabur mu tuwa di menjao nao bi obun angal ngo bao u mba hasao ora.

<sup>18</sup> Heneng ora ngub bao wisaol Ngaorom Moses bor man ngo kao kalisao nda was men hakol bimao ndam, nao ebe bao bisur bu, bu mubur obun sem ora hamun kokl bisaon, Ngaor obum mbes ini pone ora bisur bu, bu muklwao ko angal ngo kisao nda ub baehaemen sul bao kaowi ukl bisao ora. Ngub sokl bisao o aoh, Ngaorom mbes ora Eberehem bor nim nje bor heneng ora buklwao ko obun angal ngo u mbaesao ub obum heneng ora il so pind bilin kisao ora.\*

<sup>19</sup> Ngub kisao o Ngaorom Moses bor man il nao sokl bi ngo asub ko ora kao kalisao ko nen sabeyem? Pangeklem. Ngaorom mbes pibnao ora Eberehem bor ngo sao kho ngo sao ebe wiyao ko nao kao kalisao o sisaol, obum mabor Moses

---

\* **3:16:** Bis 7:5      \* **3:18:** Oro 4:14; Oro 11:6

bor khorob bimi sao wiyao baeben hambun sao obun man ngom tenaolom oborob ora henden muwalen ko kao kalisao ora. Ngub bisao o mbes pibnao ora Ngaorom Eberehem bor njem maru wam aeben aeben buklesi on aol is mend mabor pindib paklao om, ngo sao heneng ora buklaob ko angal ngo kisao nda ub il nao so pind bili aeben anga tomb, Mosesom man ko hasao ub bao was wisao ora. Ngub bisao o Ngaorom obun man ngo tenaol hambunom pangen ko Mosesol mao ne habur, obum obun angal mini wesao baeben bor man ngo Moses kao kalaoklaob kisesa. Ngub bisaol man ngo kekeb ora mao ne ham aeben bi ngubi ora wisesa.\*

<sup>20</sup> Heneng ora Moseson man ngo ngubi wisao o mbes ora Ngaorom Eberehem bor nim bukliwo ora kisao ub non, Ngaor obu bombor ngo oram obun mbib ora hambun sao ebe bu pindib paen lowao ko nen sabobur kisaol, obum ngo kisao ub non kekeb mao ne ham aeben bubur inj kisao ora.

*Mosesom man ngo ko hasao o ngubi wiyao o*

<sup>21</sup> Ngub buklaob o nim angal ngo kakl on asub nen sabobur kakl ko pangeyem? Mosesom Ngaoron man ngo mbes ko hasao ndam, Ngaor obum nim mabor ini bisur bu, bu mukl bi mend pindib paen lowao ko kao kalisao angal nda saond bu kalo men mbaklbur wiyao ko nen sabeyem be? Ngub inj ka. Pangeklem. Man ngon ukl mend tenaol haeben mao saeb se mend ukl bisaon, mbinim man ngo buwalismi ub tenaol hambunom Ngaorom mbini turi hemen ko men

---

\* 3:19: Bis 7:38; Oro 5:20

hakol ora bukl bismil, Ngaorom mbini bor ini kone dund se wi oborob bimi tenaol haeben saklbur hayem di bao kokl bisao ora.\*

<sup>22</sup> Ngub kokl bisao o Ngaoron mbuk waebom ke wiyao ub, sun tenaolom khorob bu haroklme sao baebenom tenaol hambun ora men mba mbinin kone bor kalabus bu mbaraoklao ora ke wiyao. Ngub wiyao Ngaorom nim ini bisur buklwao kisao nda ub tenaol mendbor Njises Karasol hul ha haroklme baeben heneng ora obul hul ha, ha kimb ora bu, obun sem habur haeben saklemi ora.\*

<sup>23</sup> Ngub buklemi o mbes Karas obu nao ebe aeben anga ngo tenaolom obu nao hende hasmi tomb, naom obul ngubi tomb ngo hul ha hayom ub buklmao ub nao pindib pae wen sisao aeben anga tomb, nao hambun Mosesom man ngo ko hasao ndam men mba u naon kone bor kalabus bu mba hasesa.\*

<sup>24</sup> Heneng ora mbes ngo Karas obu nao ebe aeben anga tomb non, Mosesom man ngo ko hasao ndam kisao ub was bubur man ngom nao maomb bo haen hasmao ora. Ngub hasmao o mabor Karas obun mbib ibisao tomb naom obul ora hul ha hayom ol, Ngaorom nao turi homobur nao bor inin kone dund se wi oborob bimi tenaol ora hayem ko hayao.\*

<sup>25</sup> Pangeklem. Ngubi tomb non Karas obun mbib ngub ibisao naom obul ora hul ha hayom ol, naom mbes Mosesom man ngo wisao om nao maomb bowen habur man ngom bibaebe ke

---

\* **3:21:** Oro 8:2-4      \* **3:22:** Oro 3:9-19; Oro 11:32      \* **3:23:** Kal 4:3      \* **3:24:** Oro 10:4

wisao ub ko mende nao buklmao ora.

<sup>26</sup> Heneng ora inim Eben Ke Aol Njisesol hul ha ora habur inim obu haru ora hayem ol, ini hambun Ngaoron isi ora hayem ka.\*

<sup>27</sup> Inim obu hesa haru habur mbabtas bismil obun kone bor wiyao sao baeben di inin kone bor hondaen kisaol, ini di Karas obu menger ora hayem.\*

<sup>28</sup> Pangeklem. Ngub hayem ol Nju sem di ini Tenaol Sem Tangar hayem baeben di sem kab teb inj, obum nao hambun sem bombor ora mao saesao. Ngub bubur tenaol mendbor tenaol menden kalabus kongon non bi ba haroklme baeben di, mendbor mbini ware pe as ko haroklme baeben di sem kab inj, sem bombor ora mao saesao. Ten aol kab di armend armend inj, ngo di sem bombor ora sen kisaol nao hambun armend sisao hob mi mi bu inj hayom ka. Ngub inj, nao tenaol sem tangar tangar hambun ora Eben Ke Aol Njises obu hesa haru haklmao baeben non, obu toklo bombor ora hayao ub nao toklo bombor non bi haklmao ora.\*

<sup>29</sup> Heneng ora ini Karason sem ora harim sin ini Eberehem oborob was bu hasao aol ndan isi wane non bi ora haklemil, mbes Ngaorom Eberehem bor nim nje aondao bu ora bisur bu nje ninao sem ora hanin lowao kisao nda ub obum ini bor di bombor ngub was buklao ora.\*

## 4

1 Mend di nao tenaolom bimao nda ub aol

---

\* **3:26:** Njo 1:12    \* **3:27:** Oro 6:3; Oro 13:14    \* **3:28:** Oro 10:12;  
1 Kor 12:13    \* **3:29:** Oro 4:13

mend obu homa ora haklao o, obu obun nas kang ora mend bereyao di wen sul winbur obu bao homoklao tomb, aol ngo obun osisao wiyao sao baeben hambun ora obun isi kang ngo obun ora wiyao. Ngub yaol mabor obu and soklao tomb obun ngo sao baeben muklao o, obu kang wen sul uklao tomb non obun ngo sao hakl di nao wi non bi obu kowan was ko haroklme.

<sup>2</sup> Mbinim nas kang ngo ngub kowan ko ham ham bubuk lomen, nas kang ngo obun osisao ngo baeben obun abom obu and soklao tomb kalokl bisao ub ora kaloklbur obu and nao se sul bao wiyao aeben anga tomb, mbinim nas kang ngo hesa nas kang ngon osisao ngo baeben kab oborob hondo ora maeb haroklme.

<sup>3</sup> Ngub bimi o menger bombor ngub was mubur nao di mbes non nongnas kang kon nao wi non bi hasmao tomb, su bor di saohar bor di wesao tangar tangar baeben hambunom nao kowan ko maomb bo hasmi ora.\*

<sup>4-5</sup> Ngub maomb bo haen hasmao tomb Mosesom man ngo ko hasao ndam di nao maomb bowen hasmao o, Ngaorom nao bisur buklwao kisao bao ngo ndi tibaesao nda pindib paesesa. Ngub bisao tomb nao obun isi ora hamun ko nao bu mu, wesao tangar tangarom nao maomb bo hasao nda ub wakl kur mi poklbur obun Isi kuwis akl bombor ora nda su ngo bor eben kaesesa. Ngub bubuk kisaon ten henengom marin kisaol obu di Mosesom man ngo ko hasao ndam maomb bowen sao hasesa.\*

<sup>6</sup> Ngub bisao o inim inin kone bor nao Ngaor

---

\* **4:3:** Kal 3:23; Kol 2:20      \* **4:4-5:** Njo 1:14; Oro 1:3; Kal 3:13; Ebe 1:10

obun isi heneng ora hayom ko hondo mao bembera ora habur, inim obu bor ab o nao ab ka ko kor bi ha was hareklemine ko, obum obun Isi ndan Wesao Komb Bi Ebe Tangar ora nda inin kone bor honda haen kisao ora.\*

<sup>7</sup> Heneng ora ngub bisaol ngubi tomb non ini mbes tangar tangar saom maomb bowen habur, ini mbini ngo haklon kowan lao aol non bi hasmi ubi inj, ini Ngaor obun isi ora hayem ka. Inim ngub hayem ol Ngaorom tenaol mendbor obun isi haroklme baeben bor hobao sao hambun sao obu bor hakl ebeyao sao ngo taol bu kalaoklao da ub, ini bor di taol bu njuklao ora.\*

*Paolom su Kalesiya tenaol baeben hem aondao ora ko hasao o*

<sup>8</sup> Nao haeme mbaoli hakl o inim mbes Ngaor obu nao hende ora hasmi tomb, kaoya lome sao ngaor menger kang nao hobao sao baebenom ini kalabus mao pala buri palo maomb bo haen hasmi ora.\*

<sup>9</sup> Ngub hasmi o inim ngubi tomb non Ngaor obu hayao ub ora hendeyem. Aoh, inim di ngub hendeyem o Ngaor obum ini oborob ora hend heneng beyaong, inim asub ko wakl inin kone u bokeyobur, wesao tangar tangar tenaol buri palo bisur nao biyao sao ngo baebenom ini wakl maomb bo hasmi ub ko mende maomb bo haen hakl poklemi? Wao. Inim asub ko ora ko mende mbini ngo sao baebenon kowan lao aol hakl po kalabus kongon non bi ngo mbes bismi ub hem ko bu hakl poklemi?

---

\* 4:6: Oro 8:15-16    \* 4:7: Oro 8:17; Kal 3:29    \* 4:8: 1 Kor 8:4-6



<sup>10</sup> Pangeklem. Inim hobao sao ora o baondib men sao bubur inim bao mendbor ndi tiba hor ber hakol bu hayem ub di, inim naom ek ngon ngo sao ngo sao buklmao ko ndi tibabur ek ngo pindib paen ko hem aondao ora ko hondo haroklme ub di, inim hor so buruklemi on imbi tangar tangar karu ubur hor buru haroklme ub di, naom karasmas ngo oran ngo sao ngo sao buklmao ko ndi tibabur karasmas ngo pindib paen ko hem ko hondo hayem ub di, inim ngo sao baeben hobao sao ora yaol ngom nao kang mend bisur buklao ko nen sabeyem ka. Inim ngub nen sabobur ngo sao baeben nen sabo hem kao hakol ora bu hayem ub\*

<sup>11</sup> nen sabeyo tomb nim pakl aondao ora homo haeng, nim ini bor Angal Bib Hobao Sao ngo kao nju kongon ngo bu handis ub il nao sen ko baehaemen ora bu hawao be? as balem?

<sup>12</sup> Nao haeme mbaoli hakl o, ni di ini Tenaol Sem Tangar ngo baebenom Mosesom man ngo ko hasao om maomb nao bowen hasmi ub was handis tomb, inim ni bor khorob sao di mend bu ni makl nao himismi ka. Aoh, inim nim buwao sao di turi homo hasimndis ong, ngubi tomb di nim ngo bu haruklu nda ub was bu haklwaebe ora.

<sup>13</sup> Heneng ora inim di ora hindisimndis ub, ni pibnao inin su abo ngo bor obondis tomb ni sen ha uwe sandis ub nao bukl buwao sin, nim ini bor Angal Bib Hobao Sao ngo kao njundis ub nao bukl buwao ora.\*

<sup>14</sup> Ni ngub homo u hawao tomb inim ni kang

---

\* **4:10:** Oro 14:5; Kol 2:16      \* **4:13:** 1 Kor 2:3

mend bisur bibi wisao ub bismil, nim inin kone bor ngon kang mend kend sao mao bawao tomb di inin ni makl homo, nje naom makl homeyom ngao paokl pu di nao kisimndis ka. Ngub inj, inin ni turi aondao ora homobur Ngaoron angal mini wesao is mend be? aoh, Eben Ke Aol Njises bor daol mend oborob obaeng ib ke non bu, inin ni hem kobur oborob obaeng ib ko bisur bisimndis ora.

<sup>15</sup> Inim ngub bubur kismis inin ni makl kang ora di nao heme Angal Bib Hobao Sao ora ngo kao njuwao ub turi homo pango hasimndis o, inin ngubi tomb non asub ko ora bu hayem? Is ora alem. Mbes ngo ndis tomb inin ni hem aondao ora kisimndis ub inin el o ni ebe tokl mu njoroklme sao sokl bisaon, heneng ora inin el o ni ebe akl bu toklo njukl bismi ora.

<sup>16</sup> Pangeklem. Nim ini bor heneng ora kobur angal hobao sao hakl mend bao boklon pa peb bu kao njuruklu ndal, inin ngon saongao marubur ni inin saond bi hayao ko nen sabo hayem be?

<sup>17</sup> Pangeklem. Mbini mendborom ini hayem ol obobur inin nao di makl homo tuwam tuwam sao bu armend hob mu sao habur, mbini was turi homo kaoya ko mao haongaoklao hareklemis ko inin kone bor mao hebeya inin kone li mib bu hayem o, mbinim kone ebe ora ubur inj, mbinim khorob nen sabo kone kab marubur ora bu hayem.

<sup>18</sup> Heneng ora ni ini daol nao haru haklmao tomb sa sin di, nao armend sisao ha ha bukmao tomb sa sin di, mbinim inin kone bor li mib bu ngo bu haklemi ub, mbinim kone kab maru khorob nen saboklme ub nao bi mbinim kone ukl

bombor ora ubur ini oborob ora bisur buklbur baem sin, ebe ora soklao ka.

<sup>19</sup> Ini nao nongnas non bi nim ini kone uruklu nda hakl o, inim Karasom nen sabeyao ub nao beyem ol nim Karas oran inin kone bor honda haen ko nen sabeyol, nao kone bor tenom nongnas maruklbur tanda noklme nda ub ni di ngub tanda mao bembera ora hae alem.

<sup>20</sup> Is, nao tenaol hakl o nim inim ngo beyem ub nen sabeyo tomb nao kone ora bor nim asub ora bun yeb ko taol taol bu kend bin was baraklo. Ngub burubur ini hem aondao bu ora ko hae ub ni ngubi tomb ini daol nao haru di mend hae sokl beyon, nim ini bor oborob ora kao njukl buwao ko pangakl om, nao kone bor hem aondao ora ken hae ka.

*Paolom ten Hekar Sera kab birisbi ol menger mubur mar kisao o*

<sup>21</sup> Ini tenaol mendbor Mosesom man kisao o hem ko men hakol ora bubur ini man ngom men mba maomb bo haen hakl ko nen sabo hayem hakl o, nim angal ngo ini bor ne mubur kakl ngao, inim man ngo men hakol bu hem keyem on te wiyao ub oborob ora hondo habur beyem be?

<sup>22</sup> Pangeklem. Man ngon mbuk waebom ke wiyao ub mbes Eberehemom obun isi is kab maru wisaol, is mend obun sokl nao kaloklbur kalabus kongon non bi baraoklao ten mend birisao om maru wisaol, is mende obun were heneng ora ten hungi Sera ngo obu ware pe as ko birisao om maru wisesa.

<sup>23</sup> Ngub marisbi o ten mende ngo obun kalabus kongon non bi baraoklao ndam, nas maru

wisao nda non tenom nongnas heneng ngo maru woroklme nda ub maru wisesa. Ngub bisao o obun were ora ten Sera ngo obu ware pe as ko birisao om maru wisao nda oran, Ngaorom nim nje bor hobao sao ora mend bin lowao kisao nda ora sisaol, Ngaorom mbes Eberehem obu bor ngo buklwao kisao nda ub ngo ora tomb heneng ora il so pind bisesa.\*

<sup>24</sup> Ngub bisbil ten is kab ngon menger ebe ora Ngaoron angal tom kab ngo wi ub menger ora yaol, mbes Ngarom har Sanae ne bor Nju sem tenaol hambun ora obo kiril mba haen kobur, mbini bor ini ninao semom ngo sao ngo sao was men hakol bu, bibaebe ko kao kalisao man nda ten Hekar ngo menger ora wiyao. Ngub wiyao ngubi tomb tenaol mendbor mbes Mosesom man ngo kisao ndam was maomb bo haen haroklmel, mbini man ngom maru win hayem baeben ten Hekar ngom maru wam aeben bisao baeben ora hayem ol, mbini ngo baeben sokl nao muklbur tenaol menden kalabus kongon baraoklao tenaol non bi ora hayem.\*

<sup>25</sup> Mend di harbor Sanae ngo lome o su Arebiya ngo Areb tenaolon su bor ora aseyaol, ten Hekaron imbi ngon te di har Sanae lomel, Ngaorom Nju sem tenaol bor har ne ngo bor ngo sao ngo sao bibaebe ko kao kalisao nda ub Njurusalem tenaolom di hem ko men hakol bu ora hayem. Ngub beyem ol su Njurusalem ngo di har Sanae ngo menger ora yaol, mbini tenaol ngo baeben hambun Moseson man ngom mbini

---

\* **4:23:** Oro 9:7-9      \* **4:24:** Oro 8:15; Kal 5:1

sokl nao muklbur kalabus kongon non bi mao ba men mba maomb bo haen ora hayem ka.

<sup>26</sup> Ngub hayem o mbini tenaol aeben mendbor su Njurusalem and lobokl lobokl aondao wen pange ngo yu heben bor wiyao on tenaol ora hayem baebenom non, mbini menden sokl nao muklbur kalabus kongon biyao tenaol non bi inj, mbini ware pe as ko haroklme baeben ora yao. Ngub yaol su Njurusalem wen pange ngo wiyao o, naon am nao ebe ware pe as ko haroklmao ngo baeben maru wam aeben aeben bisao o menger ora yao.\*

<sup>27</sup> Ngub yaol Ngaoron mbuk waebom di ngub ke wiyao.

Ten nongnas nao mari hapele ndam  
 Obun nongnas andub ora maru uklaol  
 Obum andub ora ngo maru uklaol om  
 Ten hapele ngon aolim  
 Ten is mende mend biri poklao om  
 Maru uklaol ub di men mbaklao ora.  
 Ngub buklaong nje ten hapele ngo e  
 Njem nongnas marubur ko mend tanda nao ne  
 As ko was baram baram bubur  
 Mabor njem nongnas maruklesi tomb  
 Njen nongnas andub ora paolam aeben buklaong  
 Njem ngubi tomb werek bu turi aondao bu ora  
 homo  
 Kal hiya kao mbam mbam bu was biribi  
 kisao ke wiyao ora.

<sup>28</sup> Nao haeme mbaoli hakl o ngub ke wiyao, mbes Ngaorom Eberehem bor nim hobao sao ora

---

\* **4:26:** NjuS 12:22; Kao 3:12; Kao 21:2; Kao 21:10

ngo buklwao ko kao kalisao nda ub nas Isak nda marin kisaol, ngo ora tomb heneng ora il so pind bisao ub Ngaorom bombor ngub was ngubi tomb ini di obun isi wane ora hareklemin kisaol ora.\*

<sup>29</sup> Pangeklem. Ngaorom obun angal ko kab mao ha kisaol o menger, ten is kabom nas is kab ngo marishbil, nas is mende ten hambunom nongnas heneng maroklme nda ub marisao ndam, nas is mende Ngaoron Wesao oram il so pind bilin kisaol marisao nda bor maobowa peb bu hondo ko bowes bu hasao ora. Heneng ora obum ngo bu hasao ub menger was, ngubi tomb di tenaol Moseson man was hem ko men hakol bu haroklme baebenom tenaol mendbor Ngaoron Wesao ko mende marin haroklme baeben bor di ngub was bu haroklme ora.

<sup>30</sup> Heneng ora ngub bimi o Ngaoron mbuk waeb bor asao was ke wiyao ko pangeyem? Ngub ke wiyao ka.

Ten is mend ngo obum sokl nao kaloklbur  
Obun kalabus kongon non bi baraoklao ndam  
Nas ngo maruklao om non obun were heneng  
ware pe

As ko buruklao om nas maruklao ndam  
Obun abon osisao muklao ub  
Mbibi haru nao muklebi orang  
Ten sokl nao muklbur  
Kalabus kongon non bi biyao ngo isiyakl  
Ngol nao eben ora orpeyo lu taol peyaebe  
kisaol ke wiyao ora.\*

<sup>31</sup> Ngub wiyao o nao haeme mbaoli hakl, nao non ten sokl nao muklbur obun kalabus kongon

---

\* 4:28: Oro 9:7; Kal 3:29      \* 4:30: Njo 8:35

non bi baraoklao ngom maru wam aeben aeben bisaon nongnas inj hayom ka. Ngub inj, nao ngo baeben non ten is mende ngo ware pe as ko ora birisao ndam maru wam aeben aeben bisao on nongnas ora hayom.\*

## 5

*Ini menjao mondom nao men mbaen ware pe ngub was haklwaebe*

<sup>1</sup> Nao haeme mbaoli hakl o, mbes nao Mosesom man ngo ko hasao ndam buriyab ora men mba maomb bo haen hasmao o, Karasom nao waki kur mi pobur ware pe as ko hamun kisao ora. Ngub bisaong inim inin kone bor hul ha buri pal mu ora habur, mondom ini bor man tangar tangar kao njubur inin kone bor ora men mba yam sao munu indi mba win lemil, inim mbes bu hasmi ub waki kalabus kongon mao baklemi hondo ora haklwaebe.\*

<sup>2</sup> Pangeklem. Ni Paol ngo hae o oram ini bor ngub kao njurukl. Mondom ini bor mbinin bimi nda ub inin di songol pe ha soweb bi hakamun lemi tomb inim mbinin angal pangobur ngub baen warim sin, ngo buklemi ub inim Karas obum nao bisur nao bib se hayaong, naom naon mbib menjao menjao bi haondaomun kobur bi menger ora bu haklemi ka.

<sup>3</sup> Nim waki ko mende di ini bor angal ngo heneng ora kao njurukl ngao, mbinim naom hobao sao mend beyom kobur ini ngo haklon mendborom songol pe haka soweb bi hakamun

\* **4:31:** Kal 3:29      \* **5:1:** Njo 8:32; Njo 8:36; Bis 15:10; Kal 2:4; Kal 5:13

lemi tomb, ini ngo haklon mondom mbinin angal pangobur ngub bakaen warob sin obum Moseson man songol pe hae bombor ngo ora inj, man hambun sao ko hasaol wiyao nda baebenon di el mend nao baondib mini hambun ora men hakol bubur bibi buklaol ora.

<sup>4</sup> Heneng ora mbini ngo haklon mendborom naom Moseson man ngo men hakol bukmaol tomb, Ngaorom nao bor ini ebe kone dund se wi oborob bimi tenaol ora hayem bao lao ko nen sabeyem ka. Ngub beyem ol ini ngub nen sabo hayem baebenom Karason toklo hesa kimb bu pelen nao hae ini armend pe mu sao habur, Ngaorom ini pone ora hond homo bu muklwao kisao ub di tuwa baondib munu ora hayem.

<sup>5</sup> Ngub bu hayem o nao Ngaoron Wesao Ebe oram maomb bo haen hayom baebenom non Njisesol hul ha ora hayom. Ngub beyem ol Ngaorom nao bor ini kone dund se wi oborob bimi tenaol ora hayem lao ko ora hendeyom ol, obum nao bor oborob sao ngo buklaol ub ora bao hondo hayom ka.

<sup>6</sup> Pangeklem. Naom Eben Ke Aol Njisesol hul ha haklmaol ub ora hobao sao yaol naom ngub obul hul ha ora harum sin, naom songol pe ha soweb bi harum sin di, aoh ngub nao bam sin di, naom ngub bukmaol saom nao kang ora di bisur nao buklaol ora. Ngub inj, naom Njisesol hul ha ora habur tenaol aebenol haklemi baeben di hond homo kone ukmaol ub hobao sao ora yaol, ngub bukmaol saom nao bisur aondao ora buklaol.\*

<sup>7</sup> Is ora alem. Inim Angal Bib Hobao Sao ngo

---

\* 5:6: 1 Kor 7:19; Kal 6:15



pibnao ora pangisimndis tomb non inim turi homo oborob was bam bam bisimndis o, waki ngubi tomb sao non angal ngo heneng ora wiyao ub aebom ora inin kone bor ngil ngaol mao kabur tuwareklemine kisao balem?\*

<sup>8</sup> Pangeklem. Ini pibnao ora ni hae ol ubuklub ko kor bisao ndam inj, angal ebe ngo tuwareklemine kisao ka.

<sup>9</sup> Ngub inj, naom angal mar ngo lomao nda ub palawe and mao saraoklao sao yis kang ndaon inj ora saoklao o, yis kang ngo oram palawe hesa maomunu haoreme tomb palawe kang ngo haoreme o aondao bu ora and mao saraoklao nda ub naom di ora hendeyom ka.\*

<sup>10</sup> Aoh, heneng ora nim angal ngo nen sabo kaku on Aorao Aondao obu bomborom ini di ni di nao hambun bor haru ora hayaol, inim angal ngo nen sabokl buwabor angal ngon te di tangar ub mendwin kene ko nen nao saboklemi ko pangaku ka. Ngub buklemi o mbini aol mendbor yis ngubi menger habur inin kone kho mao sa ngil ngaol mao ka haroklime ngo haku di, aem was bimib ko ni nao hende ora hae o Ngaorom mbini ngo baeben ebe te mao bembera ke mao handaklao ora.\*

<sup>11</sup> Nao haeme mbaoli haku o, mbini tenaol mendborom nim nao biyu sao kakla ngo ko hayem ub, nim heneng ora Karas aol baeben bor inin songol pe ha soweb bi haklwaebe ko kao kalam akol bu haku beyo sin, mbini Nju semom ngub bimi on turi aondao ora homoklmeng, mbinim waku asub ko ora ni ko homo hondo

---

\* 5:7: Kal 1:6    \* 5:9: 1 Kor 5:6    \* 5:10: 2 Kor 11:15; Kal 1:7

ko lu bowes bu ke mao handaklbur beyem ko nen sabeyem? Pangeklem. Mbinim ni bor ngo lome ub heneng kokl bemen, nim Njises obu is pe kowal bi bor ini bu muklbur himisaong ngol hul ha ora haklwaebe ko kao kalam akol biyul, mbinim ni ko aondao bu ora homo nar wen ebe hende non bu hayem ub di nao bukl beme ora.\*

<sup>12</sup> Heneng ora nim nen sobakl ub, mbini songol ora turi homo pe ha soweb bi hakl ndao pobo haroklme ngo inin kone bor mao ngil ngaol ka hayem baebenom, mbinin songol heneng ora o pe ha soweb bi hae hayem ub inj, mbinim bao ora heya tuwarim sin nim turi aondao ora homoklwao ka.

<sup>13</sup> Nao haeme mbaoli hakl o, mbes non nao Moseson man ngom men mba maomb bowen hasmao o, wakl ngubi tomb oran Ngaorom nao wakl kor bu ubuklub ko kur mi pobur ware pe as ko hamun kisao ora. Ngub bisaol ini di menjao mondom nao men mbae kur mi pe ora ngo hayem o, wakl inin songolom bi lao saom inin kone bor heb mao homa ini wakl nao men mba maomb bowen haklwaebe ka. Ngub inj, inin kone bor ngubi sao nao eben hareklem ub ini hakl hakl mendel kone wi wi bu mende hond homo bisur was bi bi bu haklwaebe ora.\*

<sup>14</sup> Heneng ora nim ngo kakl ub Moseson man wiyao baeben hambunon te oran ukl bombor ora wiyao, angal ngo ngub wiyao. Njem njen mbib was nen sabo hem kale ub Njem njen tenaol sango mende di hem kobur Hond homo kone wibi

---

\* 5:11: 1 Kor 1:23      \* 5:13: 1 Pit 2:16

ke wiyao ora.\*

<sup>15</sup> Pangeklem. Mosesom man kisao baeben hambun te ngub wiyao o, inim waki ini haki haki mende men mba mba bu ab saond bi bi bu habur some himao haem sao mende no taol pe pe bu haklemil, inim mende ke mao handa handa bubur ini hambun bum haklemi oborob hondo ora haklwaebe.

*Wesao Ebe bi lao ub hesa songolom bi lao ub kab wiyao o*

<sup>16</sup> Nim ngo kakl ub oborob ora pangoklwaebe. Inim inin songolom heb homo bi lao ub ora nao bibaebe ka. Ngub inj, Ngaoron Wesaom ora ini maomb bo haen habur obum kao njuklao ub was bu haklwaebe ora.\*

<sup>17</sup> Heneng ora naon songolom heb homo bi lao saom Wesao Ebe ndam bi lao ub daongirir ko ora men mbaklbur beyao ora. Ngub beyaol Wesaom tenaolon kone bor bi ko kao njurukl hayao saom di songolom heb mao homaraoklao sao ngo kab daongirir kobur, ngo sao di ora men mbaklbur hayao ora. Pangeklem. Wesao Ebe Tangar ngo hesa heb mao homaraoklao ngo kabom, inin kone bor njem ora mi poklesi nim ora mi poklwao ko arer bu hayeb ol, inin kone bor en aeben kao pae uklaol inim inin mbib oborob buklwao ko nen saboklemi ub bukl buwaklemi ora.\*

<sup>18</sup> Aoh ngub soklao o inim Wesao Ebe Tangar ngo oram ini maomb bo han harim sin non, inin kone bor sub as ko habur lemin inim Moseson man ngom maomb nao bowen haklemi ora.\*

---

\* **5:14:** Oro 13:9    \* **5:16:** Oro 8:4; Kal 5:25    \* **5:17:** Oro 7:15-23;

1 Pit 2:11    \* **5:18:** Oro 6:14; Oro 8:14

<sup>19</sup> Heneng ora naom di tenaolom mbinin songol oram heb homo bi lao ub ora hendeyom ka. Ngub hendeyom ol tenaolom paes was pu pu bimi ub di, mbinin kone bor heb homoklme sao u paoleme bor di, harer pobokl di ne nokl diem and bukl di aokl nao hemen hae nen sab hakol was bimi ub di, pamuk kone woroklme ub was hem kao hakol bu taol mi puklmi ub di,\*

<sup>20</sup> mbinim kaoya lome sao tangar tangar sao bor taol mi po kaoya ko haroklme ub di, mbinim naomung naomung menjao menjao leb kandollob non bi hambun sao munu, tenaol mende waokl dowes ung bu lu, mende maokl tom bu lu ngo hakl ub bu haroklme. Aoh mend di mbini ngo baebenom ab saond bi bi bubur mende bor saond bu kal kal bimi ub di, tenaol menden sao heb homobur mende bor maktl homo daongirir lome ub di, ko was hom ha haoroklme ub di, mbinin mbib was hem ko osisao haekil haekil ko haroklme ub di, tenaol mende bor angal baondaokl munubur tenaol sango mende bor armend sisao dikla kaob kaob bu birin lome ub di,

<sup>21</sup> tenaol mende bor daongirir kobur mende mbaktl ke ke bimi ub di, mbinim khorob buklbur ne aondao bu ora haoru khorob bimi baeben kiril mba he soklme ib hakl no he sobur, mbinim khorob andub sao ora nen saboklme ub di, mbinim khorob tangar tangar andub ora ngo hakl ub bu haroklme. Ngub bimil khorob hambun sao ngo bimi kakl baeben, tenaolon songolom heb homo bi lao saom bi keyao ub bimi ko naom di ora hendeyom ka. Ngub yaol nim ini bor mbes di khorob ngo hakl ub buklemi

---

\* 5:19: 1 Kor 6:9-10

oborob hondo ora haklwaebe ko oborob ora kao njundis ub, nim ini bor ngubi tomb di ko mende buriyab ora kakl ngao, tenaol khorob ngo kakl sao baeben bu haroklme baebenom Ngaorom maeb ha maomb bo hayao bor pokl buwaklemi ora.

<sup>22</sup> Ngub pokl buwaklemi o tenaolon kone bor Ngaoron Wesaom il sen lao ub non tangar aondao ora yaol, tenaol ngub il sen haroklme baebenom tenaol mende hond homo kone woroklme ub di, mbinin kone bor turi hom ha was haroklme ub di, kone bor sub sisab bin habur tibaen as ko was haroklme ub di, penar bu ko nao heme sub sowa pa was haroklme ub di, tenaol aebenol haklemi baeben di hond homo bisur was bu haroklme ub di, tenaol hambun bor oborob was bu haroklme ub di, Ngaorom lao sao kang mend baondib pa nao bin ora bu haroklme ub di,\*

<sup>23</sup> mbinim saongao mar hakol bu pe buklemi on nen nao sabe sub was ham ham bimi ub di, mbinin kone bor khorob sao eben wa nao bi oborob ora maeb haroklme ub di, Wesao Ebe Tangar ndam tenaolon kone bor il ebe ngubi was sen lao ora. Ngub tenaol il ngubi sen haklemi baeben Moseson manom te mao sara ke nao mao handaeb se wiyao ora.\*

<sup>24</sup> Heneng ora Eben Ke Aol Njises obun tenaol baeben hambunom mbinin toklo songolom khorob bi bi ora lao ub di, heb hom hom ko heb mao homaraoklao ub di, mbinin toklo songolom bi lao ngubi ora pe paen lismi ora.\*

<sup>25</sup> Ngub pe paen lismil ngubi tomb nao tenaol

---

\* **5:22:** Ebe 5:9      \* **5:23:** 1 Tim 1:9      \* **5:24:** Oro 6:6; Kol 3:5; 1 Pit 2:11

Wesao Ebe Tangar ndam tangar wen pange hamun ko mao enjaesao baeben non, nao haeben ora mao saklbur hayaong, obum nao oborob ora maomb bo haen ub obum nao bor kao njuklao sao oborob ora pangobur bu haemin ora.\*

<sup>26</sup> Ngub bubur lomaon naom ebekone po tenaol menden kone bor kho mao sa, ko mao homa homa bubur daongirir kao kao nao mao baemin ora.\*

## 6

*Ini hakl hakl menden kend bi sao sisab mao ba ta ta bibaebe*

<sup>1</sup> Nao haeme mbaoli hakl o, ini ngo haklon is mend khorob bubur saokl uklaol ini mendborom obu ngo buklaol ub handaem sin, ini Wesao Ebe Tangar ndam maomb bo haen habur obum keyao sao pango ora haroklme baebenom, obum ngo buklaol ub hondobur obu makl homo angal buri palo sao nao ke, inim sub sowa pa sao habur obum wakl kone u bokelen oborob ora bisur bu harer ebe oborob bimi on pen muwaloklwaebe ora. Inim ngub bubur lemin tenaol saokl mao waraoklao saom ini di khorob mao baraoklaong, inim oborob hondo ora haklwaebe.\*

<sup>2</sup> Heneng ora inim ini hakl hakl ngub mende bisur bi bi bu, menden kone bor kend bi sao uklaol o mu ta ta bu mao sisab ba ba buklemi tomb, inim ngo buklemi ub inim Karas obum bibaebe kisao ub oborob ora buklemil obun angal ora il sen lemi ka.\*

---

\* 5:25: Oro 8:4      \* 5:26: Pil 2:3      \* 6:1: Mat 18:15; Nje 5:19

\* 6:2: Oro 15:1

<sup>3</sup> Aoh, inim ngo hakl ub ebe bu haklemi o, ini ngo haklon mondom inin kone bor ni mbini tenaol tangar aeben ngo hayem haklom bimi ub inj nim oborob sao was bu haruklul, ni bombor o pone aondao ora hae ko nen sabo haklao o obun kone bor baehaemen ora ngub nen soba sin, obun mbib obun kone lu tuwaklbur hayao ora.

<sup>4</sup> Pangeklem. Nim ngo kakl ub nen sabobur lemin ini hambunom armend sisao bu haroklme ub Ngaorom obun kongon taol bu njisao o, inim inin kone bor nim hambun sao ngaorukl pelen oborob ora be? khorob biyu saol ko di, njen kone sisao mao bembera taol bu koba hondo ora haklwaebe. Ngub mao bembera hondoklesi tomb njem buklesi sao baeben hambun sao buri palo penar bu ora bu kowes bu mba was bae sin, ebe ora soklaol turi homoklesi ora. Aoh, njen baehaemen tenaol menden kongon buklaol o hondobur nim obum biyao ub inj, oborob ora biyul obu men mbae pone ora hae ko nen sabae sin, njem baehaemen ora ngub nen saboklesi.\*

<sup>5</sup> Pangeklem. Ngaorom ini bor armend sisao taol bu njisao ub was bu habur, inin mbib sisao kem homo bi bi bu haklwaebe ora.\*

<sup>6</sup> Mend di ini Karason angal hobao sao ngo hem ko pango hayem baebenom, Ngaorom nje bor taol bu njuklaol uklesi sao baebenon mendbor, aol ini bor angal hobao sao ngo kao nju haroklme baeben bisur bu kaloklwaebe buklemi ka.\*

<sup>7</sup> Heneng ora mondom Ngaor maobowakl buwaklao ora. Njem we boklesi sao was and sok-

---

\* **6:4:** 1 Kor 11:28    \* **6:5:** Oro 14:12    \* **6:6:** 1 Kor 9:11; 1 Kor 9:14

laol taloklesing, inin kone lu tuwaklemi hondo ora haklwaebe.

<sup>8</sup> Nim ngo kakl ub mondom obun songolom heb homo bi lao sao was we bo harob sin, obun songolom bi lao sao ngon il soklao ub obum ke hondo haeben saklao il o ora naeb soklaol taloklao ora. Ngub inj, obum Ngaoron Wesaom bi lao sao was we bo harob sin, Wesaom bi lao saon il ngo and sobur naeb soklaol taloklao ub obum haeben mao saklao il o ora taloklao.\*

<sup>9</sup> Ngub ora soklaong naom buri palo oborob was bam bam buklmao tomb naon toklo bor kang mend kend kend sao bu makl bu mirila sin di, naom buri palobur makl nao heme turi homo was bu haemin ora. Heneng ora naom ngub turi homobur pakla sao hender nao bibur bu harum sin, naom oborob ngo bu haklmao on sokl mabor bao mend bu pindib paklao on naom il ebe ora taloklmao ka.\*

<sup>10</sup> Ngub buklmaong naom ko mend ko mend tenaol mende bisur bibi mend wa sin, hend suba bao wa nao bi bisur bemin ora. Aoh, heneng ora mbini Karason sem ora harim sin bisur buklmao ora.

*Paolom bas ngo waeb bu kowes bisao o*

<sup>11</sup> Ni Paol ka. Nao mbib ora bas ngo waeb bu kowes bi ol, ninao ki tangar ubi panaem ora waeb aondao bu ora ngo bi ong hondoklwaebe ora.

<sup>12</sup> Mbini su abo ngon tenaol mendborom ebekone pobur mbini Nju sem ngo Moseson man hem lome baebenom, naom di ngub hem keyem ko henden haroklme haklom ini bor di

---

\* **6:8:** Njo 3:6; Njo 6:63; Oro 8:13      \* **6:9:** 2 Tes 3:13



inin songol pe ha soweb bi haklwaebe ora lome. Ngub lome o mbinim ngo lome ub mbini Nju sem mendbor, nao ngo Karas obu is pe kowal bi bor nao bu muklbur himisao ol hul ha haroklmao baeben ko aondao ora homoklme baebenom, mbini di ko homo hondo ko bowes buklemi ko pakl ora homobur, ini bor naom beyom ub inin di ngub songol pe ha soweb bi haklwaebe lome ora.\*

<sup>13</sup> Ngub lome o mbini songol pe ha soweb bi hae haroklme ngo baebenom di, Moseson man tangar tangar andub ora bibaebe ke wiyao baeben hambun men hakol nao bimi ora. Ngub men hakol nao bimi o, mbinim Moseson man aeben o wiyao baeben bao wabur inin songol pe ha soweb bi haklwaebe ke man bombor ngo ora men hakol bubur, mbinim inin songol di naon bime ub pe ha soweb bi haklwaebe ora lome. Ngub lomel inim ngub beme tomb mbinim ini di songol pe hae nao hayom ubi ora hayem kobur, ebekone po haongaoklu angal bu haroklme ora.

<sup>14</sup> Ngub bimi o nim non nao Aorao Aondao Njises Karas obum ni bu muklbur obu is pe kowal bi bor himisao ub bombor o ora turi homobur ebekone po haongaoklu angal bib se haruklu ora. Heneng ora sun tenaolom hambun sao bimi nda ub di ni bor nao eben ko, Njises obu is pe kowal bi bor ngo himisao ndal pe paen nil li mbabur, ninao kone mbes pange u hawao ub di is pe kowal bi ngo bor was ngub pe paen nil li mbawao ora. Ngub buwaol nim ngubi tomb non sun tenaolom hambun sao ngo bimi ndisao baeben ko mende

---

\* **6:12:** Kal 5:11; Pil 3:18

nen nao sabe, ni mbes hawao ub heme menger ora haruklu ka.\*

<sup>15</sup> Pangeklem. Mbinim ini bor bib kemel inim ngo bu hayem ub naon songol pe ha soweb bi hae harum sin di, aoh naom ngub nao bam sin di ngo sao hobao sao ora inj yaol, naom ngub bukmao saom nao kang ora di bisur nao buklaora. Ngub inj, naom naon kone ora bor ka tangar ora harum sin ngo sao ora hobao sao yao.\*

<sup>16</sup> Heneng ora tenaol mendbor mbinin kone bor ka tangar ngub haklbur nim angal ngo kakl ub hem ko men hakol ora buklemi baeben di, mbini hambun Ngaoron sem Isreyel tenaol heneng ora habur mbinin kone bor sub tibaen as ko was habur lemin, Ngaorom mbini hond hom ha haen was haklemi ora.

<sup>17</sup> Pangeklem. Nim nao angal ngo kam ubukl baebenon kao kowes oran ngub bi ka. Karason angal ngo kam akol bu haruklul mbinim ni li was bu haroklme bor ninao toklo bor mung mung andub ora ngo wi ub hemdeme tomb, ini hambunom di ni sokl nao muklbur Njiseson kalabus kongon non bi ora ngo bu hae ko panaem ora hendeyem ngao, ini abo ngo haklon mondom nao kone bor wakl kho mao sa kend nao mao baklwaebe ora.\*

<sup>18</sup> Nao haeme mbaoli hakl o, naon Aorao Aon-dao Njises Karasom ini hambunon kone bor bao habur ini hond hom ha was hayao ora. Heneng ora.

---

\* **6:14:** 1 Kor 1:31; 1 Kor 2:2    \* **6:15:** 2 Kor 5:17; Kal 5:6    \* **6:17:** 2 Kor 4:10

**Angal Heneng**  
**The New Testament in the Angal Heneng Language of**  
**Papua New Guinea**  
**Nupela Testamen long tokples Angal Heneng long**  
**Niugini**

copyright © 1978 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Angal Heneng

Dialect: Waola

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-04-25

---

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 25 Apr 2025 from source files  
dated 31 Aug 2023

c8dd6c38-df9b-5879-8a56-970aaf6fa08b